

ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပှၤဂွံဝိခွဲးယာ်လၢကီၢ်ပယီၤခိၣ်န့ၣ်သဝီပှၤ

လံာ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤဘၣ်ဃး တၢ်ထီၣ်ဒါ ကဘီယူၤတၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ချ့ဒီး တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ချ့ လၢကမုၢ်ထံဖိကီၢ်ဖိအိၣ်ဖဲ ဒံးမိစိ, ကရူၤန့ၣ်ကီၢ်ဖဲ

ဖဲ လါဖျါတြူၤအါရံၤ ၅ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် မှ်ဆၣ်အန့ၤန့ၣ် ထံကီၢ်တၢ်ပၤတၢ်ပြးကိၣ်ကးကရၢ (SAC) ပယီၤသး ကဘီယူၤတဖၣ် ဟဲကွံာ်လီၤမ့ၣ်ပိာ် (၁၀) ဖျါဒ် ဒီး ခးလီၤစ့ၢ်ကိးဝဲကျိဖးဒိၣ် (၆) ဖျါဒ် ဆူသဝီ (၂) ဖျါဒ်အပူၤ ဖဲ ဒံးမိစိကီၢ်ဆၣ်, ကရူၤန့ၣ်ကီၢ် ဖဲအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသး ကဘီယူၤဟဲကွံာ်လီၤမ့ၣ်ပိာ် ဒီးခးလီၤကျိဖးဒိၣ်တဘျီအံၤ ကမုၢ်ဖိသံဝဲဒၣ် (၇)၈ ဒီး ပှၤဘၣ်ဒိ အစ့ၤကတၢၢ် (၂၀)၈ အကျါ အါဒၣ်တက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဖိသၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီၣ်ဒုးကမုၢ်အံၤ လၢတန့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤ န့ၣ် ကို (၂) ဖျါဒ်, သရိၣ် (၁) ဖျါဒ် ဒီး ကမုၢ်ဟံၣ် (၆) ဖျါဒ် ဟးဂီၤကွံာ်ဝဲနးနးကလဲာ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KHRG) ထီၣ်ဒါပယီၤသးမိစိရံၤ အတၢ်ထီၣ်ဒုးပညိၣ်ဝဲကမုၢ်လီၤလီၤတဖၣ်အံၤ ဒီးဃုထီၣ်ထံဂုၢ်ကီၢ်၈၀ လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိ ဖျါဒ် ကဟံးထီၣ်န့ၣ်ဂီၢ်ဝီ ဒီးစံၣ်ညိၣ်ဆၢတဲာ်တၢ်တဘျီဃီ ဒ်သိးကဒိသဒါ ခါဆူညါတၢ်မၤအမၤနး ဒီးတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် တဖၣ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ကရူၤန့ၣ်ပှၤဂွံဝိခွဲးယာ်ကရူာ် (KnHRG) ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး ဖဲလါဖျါတြူၤအါရံၤ ၅ သီ, ဂီၤခီ ၁၀:၁၅ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ် ပယီၤသးကဘီယူၤ ပညိၣ်ကွံာ်လီၤမ့ၣ်ပိာ်လီၤလီၤဆူကွံာ်ဖျါဒ်အိၣ်တၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ ဒိၣ်စံၣ်အံၣ်ကိုဖိ ဖိသၣ်လၢအသးန့ၣ်အိၣ်ဖဲ (၁၂) န့ၣ် ဒီး (၁၄) န့ၣ် အဘၢၣ်စၢၤ သံဝဲ (၄)၈ ဒီးဖိသၣ်ဘၣ်ဒိဝဲတစ့ၤန့ၣ် (၁၅)၈ ဘၣ် ဒီး ဖိသၣ် သးန့ၣ် (၃) န့ၣ်ဆူဖိလၢတဖၣ် ပာ်ဃုာ်ဝဲစ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးပညိၣ်ကွံာ်လီၤမ့ၣ်ပိာ်ခဲတီၤတတီၤဖဲ လွဲန့ၣ်ဖၣ်ကို ဒီး ဘၣ်သံဝဲ ပှၤသးပှၤ (၁)၈ ဒီး ကိုသရၣ် (၂)၈, ဒီးကမုၢ်ဖိဘၣ်ဒိဝဲ (၅)၈ န့ၣ်လီၤ. တကးဒိးဘၣ်အမဲာ်ညါဘၣ်ဟးဂီၤဝဲ တၢ်ဘါယူၤသရိၣ် (၁) ဖျါဒ် ဒီးလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ ဒီးပှၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖိတဖၣ်အဟံၣ်ဃီ (၆) ဖျါဒ်န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၄ နံၣ်သးဟံးန့ၣ်ဆူထံကီၢ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤဝံၤအလီၢ်ခဲ SAC ပယီၤသးကဘီယူၤတၢ်ဟဲကွံာ်လီၤမ့ၣ်ပိာ် ဒီး တၢ်ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်ဆူသဝီပှၤ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ဟီၣ်ကဝီၤ ဒီး ကလုာ်ခူၣ်ဟီၣ်ကဝီၤအ၈ၤလၢ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်သးအလီၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ထီၣ်ဒုးလၢအကဲထီၣ်သး အါအါဂီၢ်ဂီၢ် အိၣ်ဒီးအကျါအကျဲလီၤတၢ်လီၤဆဲးန့ၣ်လီၤ. SAC ပယီၤသး တၢ်ထီၣ်ဒုးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တပညိၣ်ခးထဲ ကမုၢ်တၢ်သးလီၢ်သးကျဲလီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤအလီၢ် ဒီးတၢ်လီၢ်လၢ ပှၤဃုာ်မ့ၢ် ဟးဖျါအနီၣ်ဂံၢ်လၢအကထိသ့ၣ်တဖၣ်ဃုာ်အိၣ်ကဒုးအလီၢ်တဖၣ်ဘၣ်အမဲာ်ညါအတၢ်ထီၣ်ဒုးသ့ၣ်တဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ပညိၣ်ခး တၢ်ဖဲလိမၤဒီးလီၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပှၤလၢအဂံၢ်ဆဲးဘါစါဒီးလိၣ်ဘၣ် တၢ်မၤစၢၤလီၤလီၤဆိဆိအဃိ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ် ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်တၢ်တီၤစၢၤမၤစၢၤပှၤဂွံဝိတၢ်လိၣ် ဘၣ် သဲစးတၢ်ဘျါ (IHL) တၢ်ဒိသဒါလီၤဆိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒုး တၢ်ဖဲလိမၤဒီးလီၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်

မိုးတၢ်လၢ၊ အဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လီၤလီၤဆီဆီလၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဂံၢ်ဆံး ဘၢစၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤပုၤဂ့ၢ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်သဲးစးတၢ်ဘျၢ၊ ပၢ်လီၤတၢ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးတၢ်ပညိၣ် ခးပနီၣ်လၢ၊ ကဗျၢ် ဒီး သုးကလုာ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. SACပယီၤသုးတၢ်ထီၣ်ဒုးအံၤ မိုးတၢ်လၢအပညိၣ်ကဗျၢ် လီၤဆီဒၣ် တၢ် တၢ်ဖဲးလိ မၤဒီးဒီးတၢ်ဘျၢတၢ်ဘၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပီ မိုးတၢ်လၢအမၤကမၣ် စုးကဝဲၤတၢ်သဘံၣ်သဘၣ် သဲးစးတၢ်ဘျၢ၊ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၢ် တၢ်ပညိၣ်ထီၣ်ဒုးကဗျၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မိုးတၢ်ကဲထီၣ်သး အပတီၢ်လၢအမၤပယွဲ တၢ်ဒုးတၢ်ယၤကီၢ်မ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ကီၢ်မ့ၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ၣ်ဆၢၣ်တဖၣ် လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ကီၢ်မ့ၢ် သဲးစးကီၢ်ဘျီၣ် (ICC) ရီမုၢ်လၢဂံၢ်ထူၣ် (Rome Statue)လံာ်ဃံးဃာ်အဖိလၢန့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ကီၢ်မ့ၢ်သဲးစးတၢ်ဘျၢအံၤ ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ပီပုၤနီၢ်တဂၤလၢအဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢ၊ အမၤကမၣ်ကီၢ်မ့ၢ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် တဒီသဒါ၊ မ့တမ့ၢ် တဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ပီစံာ်ညီၣ်ပုၤမၤကမၣ်တၢ်လၢအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. SAC ပယီၤ သုး ခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးမူဒါလၢကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဆူအကဘီယုၤဒုးသုးဖိတဖၣ်မၤတၢ်ကပၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိ အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဒိအံၤအပီ တၢ်ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ပီအဝဲသ့ၣ်လၢအမၤကမၣ်ကီၢ်မ့ၢ်အသီတူၢ်ကီၢ်ဒိအံၤ သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ပုၤတဝါ ကဘၣ်ဟံးထီၣ်ဂ့ၢ်ပီလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးလၢအဆိအချ့တဘျီဃီ ဒိသိး တၢ်မၤ ပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်ကကတၢ်ကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်-

- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ပတုၢ်ဆါန့ၢ်ပယီၤသုးမိဖိရီၤ ကျိချံၣ်မုၢ်သ့ၣ်, ကဘီယုၤသိ, ကျိစ့အတၢ်ဟဲန့ၢ်ဒီဖျိသိဒီးကံ သဝံသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဖိၣ်ဃံးပယီၤသုးမိဖိရီၤအခိၣ်အန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်.
- ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတကီၢ်ခါတၢ်ဃီထံသ့ၣ်ညါ, ကီၢ်ဘျၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဃုထံၣ်န့ၢ်ကျိၤကျဲအသီသ့ၣ် တဖၣ် ဒိသိးတၢ်ကလိာ်ကီၢ်ဝဲ ပယီၤသုးမိဖိရီၤအခိၣ်အန့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- မၤဂ့ၢ်ထီၣ်မၤဆူၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျိၤအကျဲ လၢဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရီ ဒီးကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ကရၢကရီ သ့ၣ်တဖၣ်မၤတၢ်ဝဲ ဒိသိးအတၢ်ကမၤလိၣ်ထီၣ်ဖးထီၣ်ဝဲ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

တဲဆဲၤကျိး

စီၤန့ၢ်ဒၣ်ဆူ, တၢ်ကတိၤန့ၢ်ခဲးတၢ်ကရူၢ်မူဒါခိၣ်- hsue@khrq.org

စီၤအဲလ်ဘၢၣ်, KHRG ပျီပုၤပုၤန့ၢ်တၢ်- albert@khrq.org